

Over uitgeprocedeerde asielzoekers en mensen zonder papieren

Guido Deraeck

Didier Vanderslycke is voor de meeste lezers wellicht geen onbekende. In 1996 nog ontving hij, ter gelegenheid van de Gentse feesten, de "Prijs voor de democratie" vanwege de jury van de vzw Democratie 2000. Hij kreeg de prijs toen op basis van zijn opkomen voor de zwaksten in onze samenleving, de uitgeprocedeerde asielzoekers. Als voorzitter van het toenmalige "Steunpunt Begeleiders Uitgeprocedeerden" (sinds april 1998 "Steunpunt Mensen zonder Papieren") staat Didier Vanderslycke, samen met een sterke groep medewerk(st)ers en vrijwilligers, sinds jaren op de bres voor één van de meest verstoten, verguisde en vergeten groepen in deze samenleving: vluchtelingen en nieuwe migranten uit alle hoeken van de wereld.

Toch is Didier niet het type van de bevlogen romanticus, veeleer streeft hij - in het dagelijks contact zowel met tal van lokale groepen of individuele hulpverleners van vluchtelingen als met beleidsmensen van het federale en gemeenschapsniveau - naar een zo rationeel mogelijke benadering van het vluchtelingenwerk. Hoe moeilijk asielzoekers het in Europa ook mogen hebben, met "klaaglitatieën" alleen maakt men geen beleid. Dan maar zoeken naar "haalbare maar humane en kwaliteitsvolle" tussenoplossingen: "open grenzen" is misschien wel een mooie, humane slogan, maar is in de gegeven omstandigheden - op Europees vlak - totaal onrealistisch. Van fort Europa zomaar terug een "immigratiecontinent" maken is geloven in wensdromen en is niet het antwoord op de vraag die de migranten en vluchtelingen ons eigenlijk stellen...

Hooguit realistisch is het vandaag te ijveren voor een bijkomend beschermingsstatuut voor vluchtelingen die reeds in België verblijven én

voor een regulariseringscampagne voor mensen zonder wettig verblijf. Bovendien is de strijd voor basisrechten voor mensen zonder papieren én voor een mensenrechtenbenadering van het immigratievraagstuk even belangrijk.

Wat het eerste betreft - het *beschermingsstatuut* - ijvert ook het "Overlegcentrum voor Integratie van Vluchtelingen" (OCIV) sinds kort voor een oplossing van deze problematiek. Inderdaad: eerst kwamen de Bosniërs, later volgden Rwandezes, Liberianen, Somaliërs. In 1997 waren er de Zairezen, Algerijnen, Albanezes. Thans zijn er de Kosovaren... De burgeroorlog of de complete chaos in hun land dreef deze mensen de laatste jaren ook naar België, op zoek naar een veiliger onderkomen. Alleen: volgens de Conventie van Genève beantwoorden zij niet aan het statuut van "politiek" vluchteling. Daarom ijvert het OCIV voor een bijkomend beschermingsstatuut¹. Het betreft hier een verblijfsstatuut voor personen die volgens

bestaande internationale verdragen – zoals het Europees verdrag voor de Rechten van de mens – niet mogen teruggestuurd worden. Daarnaast gaat het om een collectief verblijfsstatuut voor welbepaalde nationaliteiten of groepen.

Hoe dan ook, het huidige asielbeleid, dat uitsluitend steunt op de individuele vervolging zoals vastgelegd in de Conventie van Genève, biedt een aantal personen *niet* de bescherming die ze nodig hebben. Hierbij denken we vooral aan mensen die niet terug kunnen naar hun land van herkomst omwille van de algemene chaos daar of gewoon omwille van vrees voor de eigen veiligheid. Het OCIV-voorstel wil dan ook een specifieke oplossing bieden voor deze doelgroep; een oplossing die structureel en toekomstgericht is.

Het Steunpunt Mensen zonder Papieren van zijn kant – dat in tegenstelling tot het OCIV vooral oplossingen zoekt voor de *verschillende* groepen mensen zonder wettig verblijf – wil in de toekomst mee ijveren voor een dergelijk beschermingsstatuut. Maar daarnaast wil het Steunpunt ook werk maken van een *regularisatiecampagne* voor deze mensen. Het gaat dan om mensen die, als illegalen – met alle gevolgen vandien – sinds jaren in ons land verblijven en toch niet naar hun land van herkomst terug kunnen.

Tijd voor het VMT om de woordvoerder en bezieler van het Steunpunt, Didier Vanderslycke, in zijn Brusselse werkkamer, op te zoeken voor een interview. Inderdaad, het gaat steeds slechter met het dossier van de vluchtelingen. De verscherpte asielwetgeving van de Belgische regering en meer in het bijzonder van gewezen minister Vande Lanotte kreeg haast enkel in extreem-rechtse kringen applaus. Teken aan de wand dat de vluchtelingenproblematiek nu toch niet electoraal renderend is?

Het afschrikingsbeleid van de minister lijkt wel efficiënt, want het aantal asielaanvragen is de afgelopen jaren sterk teruggelopen. Tegelijk steeg ook het aantal uitgeprocedeerden. Dit jaar nog wou de minister 15.000 mensen zonder papieren over de grens zetten. Maar, ondanks zijn stoere taal, slaagt de overheid er niet in om alle uitgeprocedeerde asielzoekers en illegaal verblijvende buitenlanders ook daadwerkelijk te verwijderen.

Wie Didier Vanderslycke kent, weet dat het een man is die tot hiertoe altijd actief was in de wereld van de migratie, het antiracisme en de armoedebestrijding. Zijn grootste groeikansen kreeg hij, als jong priester én maatschappelijk werker – afgestudeerd aan de Gentse Sociale Hogeschool – in de Gentse Brugse Poortwijk, bij het jeugdhuis El Paso. Nadien was hij voorzitter van “Uit de Marge”, de federatie van werkingen met kansarme kinderen en jongeren.

- Hoe zette u de stap van het jongerenwerk naar het werken met en voor mensen zonder papieren?

Didier Vanderslycke: – Ik zag vrij vlug de rode draad van de uitsluiting en de achterstelling bij zowel autochtone jongeren als jongeren uit de migratie en later vluchtelingen. Ik vond het nodig om werk te maken van het samenbrengen van alle initiatieven in Vlaanderen die met vluchtelingen en allochtone jongeren te maken hadden onder de noemer “weg uit de achterstelling”.

Dit was toen vermengd met mijn opleiding in kerkverband. Het engagement van de Vlaamse kerk naar de wereld van allochtonen was aan herziening toe. Bestaande initiatieven moesten, meer in het algemeen, in het daglicht gesteld worden en tegelijk worden aangekaart bij het kerkpubliek, waar thema's van racisme vaak onbesproken materie bleven. Zo groeide het Kerkwerk Multicultureel Samenleven, waaraan ik meewerk, via diverse werkgroepen en diensten.

De werking van *Mensen zonder papieren* is eigenlijk ontstaan vanuit de reflectie in de Brusselse binnenstad – waar ik toen vrijwillig pastoraal actief was in het kader van o.m. de organisatie van de jaarlijkse *Vier dagen vasten opdat recht geschiede* in de Sint-Gorikssector. De Sint-Goriks- en Bijstandswijk in Brussel ligt vlakbij het Klein Kasteeltje met zijn talrijke vluchtelingen. Uit dat initiatief groeide o.m. een actieve betrokkenheid op de wereld van de mensen zonder papieren. Met een initiatiefgroep hebben we dan gezocht naar een werkformule om mét die mensen op een positieve manier om te gaan. Hieruit is dan de werking gegroeid van het (vroegere) steunpunt begeleiders uitgeprocedeerden.

- Kan u de werking van het Steunpunt even situeren? Is er een evolutie in de werking en geeft de

naamsverandering van "Steunpunt Begeleiders (W) uitgedoogd" naar "Steunpunt Mensen zonder papieren" - een andere oriëntatie aan? of een nieuwe naamgeving omwille van de politieke doelstelling?

Didier Vanderslycke: De eerste optie van de werking was om voor mensen die begeleiders zijn, vrijwilligers en professionelen, een aan-giffespreekpunt te creëren waar ze advies konden krijgen, zowel op juridisch vlak als voor de sociale oriëntatie van de groep. Tegelijkertijd, en dat was de tweede optie, wilden we wat we aan informatie binnenkregen van het overheidsbeleid en het beleid van maatschappelijke instellingen, ten naast elkaar leggen om te zien of er een beïnvloeding mogelijk was ten gunste van een nieuw aanpak.

Het is altijd een optie geweest om tegelijkertijd één individueel te werken maar ook structureel. Goed wetend dat we daar met een zekere moeilijke situatie zitten en dat al deze mensen van toekomstig zijn uit zoveel uiteenlopende landen. Als je begeleidingswerk gaat doen met een die groep zit je altijd met een grote onbekende in de context van het land van herkomst, de lokale situatie, de familiebanden, de motieven van die mensen om te vertrekken.

We hebben ervoor gekozen om geen sociale dienst op te richten, maar om alles via telefonisch contact, per brief of via huisbezoek te regelen met mensen die reeds op een of ander vlak met de materie bezig waren. Dat heeft te maken met de redenering van het maatschappelijk draagvlak, en de keuze om in plaats van in Vlaanderen een aantal mensen vrij te stellen eerder te streven naar een versterking van de mensen die zich reeds engageren. Met andere woorden, het denken en de mobilisatie sterker maken. Dat is de eerste jaren van de werking de sterkste optie geweest: de groepen die zich erg solidair opstelden zichtbaar te krijgen en ook speelruimte te krijgen om de vrijheid van omgang handelen van die groepen te beschermen. Als je dat een beetje in een Europese context bekijkt is het niet altijd evident dat de overheid een soort dergelijk burger-engagement toestaan, laat staan appreciëren. Het was een proces van ontdekking van de mogelijkheden van de overheid om te werken met de mensen. Hebt u op dat vlak van de verschillende overheden in België eerder tegenwerking dan medewerking ondervonden? Is er nu geen discrepantie tussen het federale beleid en het beleid van de Vlaamse gemeenschap, wat betreft de begeleiding van mensen zonder papieren?

of door een negatieve etnonormaal benadering van **Didier Vanderslycke:** Naar bevoegdheden toe spelen bidden perfect hun rol en staat het beleid van de Vlaamse regering - ook niet wat betreft het recente decreet op de etnische minderheden - niet diametraal tegenover dat van de federale regering.

Zo staat de Vlaamse regering voor opvang, integratie, oriëntatie, welzijn, onderwijs en gezondheidszorg. In die zin moet ze een kader bieden om tot de universele basisrechten om te zetten in de praktijk. De federale regering heeft van haar kant de bevoegdheid over toelating tot en het verblijf op het grondgebied van de staat.

Dat neemt natuurlijk niet weg dat er op juridisch politiek vlak wel een dissonante houding is waar te nemen. Zo ziet de federale regering het verlenen van "bijstand aan personen" als een instrument voor haar immigratie- en verwijderingsbeleid. Vandaar dat de OCMW's de bijstand dan ook moeten beperken tot dringende medische hulp. Het Arbitragehof vestigde dat: het moet een hefboom blijven tot het verwijderen van personen.

Als er al iets kan opgeïnterkt worden over de bevoegdheidsovertredingen dan is het dat de lokale federale overheid ten onrechte de bijstand en de hulpverlening gebruikt in het kader van het verwijderingsbeleid.

Waarop baseert de federale regering zich omwille dergelijke klemtonen in haar beleid te leggen?

Didier Vanderslycke: Dat is precies het knelpunt. De Belgische regering ageert dus voortdurend zonder enige vorm van wetenschappelijke bewijsvoering en zonder zich ook maar iets aan te trekken van internationale mensenrechtenverdragen en de grondrechten die voorzien zijn in de Belgische grondwet. Dit houdt tevens de vraag in of het doorknippen van OCMW-steun bv een effectieve bijdrage zou leveren tot de verwijdering. Noch hier, noch in het buitenland werd er ooit enige serieuze argumentatie rond gebouwd noch onderzoek rond verricht waarin dat bevestigd wordt. In een vorig arrest van het Arbitragehof - niet op het recente - werd gesteld dat het doorknippen van OCMW-steun enkel legitiem is als het zou bijdraagt tot de verwijdering. Dat wil dus ook nu zeggen dat als kan aangetoond worden dat dat niet zo werkt, de federale regering die maatregel moet veranderen en dus inbinden.

Het Steunpunt is op verschillende niveaus bezig met wetenschappelijk onderzoek op dit punt te motiveren en aan te kaarten. Tot op vandaag is er geen budget gevonden om dat te onderbouwen. Het is onze ervaring dat dit beleid er niet heeft toe bijgedragen dat uitgeprocedeerden kiezen voor een terugkeer naar hun land van herkomst. Het informele arbeidscircuit blijft hierdoor alsmat aan belang winnen.

Ondertussen creëert de federale overheid *armoede*. Wat zeer hypocriet is als je nog maar enkele jaren geleden met veel genoegen het "Algemeen verslag van de Armoede" in ontvangst neemt en er een interministeriële conferentie voor installeert.

- Was er, zoals velen beweren, meer dan een poging tot "benvloeding" van het "Vlaamse" (opvang)beleid vanwege de federale regering?

Didier Vanderslycke: - Het federale beleid heeft er inderdaad altijd over gewaakt dat haar beleid geconsolideerd zou worden, ook door de gemeenschapsregeringen. Dit betekent dat de optie van ontraden en ontmoedigen ook zou beantwoord worden.

Zij proberen het vreemdelingenbeleid volledig, tot de laatste komma, mee te oriënteren. Alle mazen in het toegangsnat wil men in het oog houden. Vanuit die optie is het "normaal" dat men zich probeert te bemoeien met het beleid van de lagere besturen.

Anderzijds is het ook zo dat er, bv. binnen de SP, meerdere mensen zijn die met de eenzijdige benadering van hun "eigen" minister niet akkoord gaan en aandringen op een gedifferentieerder beleid. De harde lijn die men heeft laten gebeuren wil men duidelijk in een humaner richting stuwen. Dezelfde discussies vindt men terug bij de franstalige beleidspartijen en bij de CVP.

Globaal gezien is er in deze materie wel een opener engagement geweest langs Vlaamse dan aan franstalige kant. Hoewel de link met de arbeidersbeweging in Vlaanderen - in tegenstelling tot de "grand mouvement ouvrier Wallon" - maar zeer matig is. Hier moet - voor de migrantensector in het algemeen - meer werk van gemaakt worden, in de zin van "rechten voor alle arbeiders". Voor de komende regulariseringscampagne zullen we in ieder geval met de vakbonden overleggen. Op langere termijn doet de arbeidersbeweging er inderdaad niet goed aan

die groep niet mee te nemen; op lange termijn is het niet meer te controleren wat er met de illegalen gebeurt in een "open markt". De vakbonden moeten inzien dat zij een prioritaire taak hebben in het beschermen van deze groepen die misbruikt worden.

- Het Steunpunt staat niet voor een totaal beleid van "open grenzen". Waar liggen dan de klemtonen naar het beleid toe ?

Didier Vanderslycke: - In tegenstelling tot een gemakkelijk pleidooi voor open grenzen houden wij voortdurend een pleidooi om mensen zonder papieren enerzijds te kunnen *opvangen* en *oriënteren*, om samen met hen te beslissen wat ze kunnen *ondernemen* in functie van hun eigen project. Met opvangen bedoelen we dat deze groepen een basisrecht hebben op onderwijs en opleiding, gezondheidszorg, inkomenszekerheid, familieleven, integriteit en juridische bijstand. Met oriëntatie dat ze de mogelijkheid moeten krijgen om een eigen toekomstproject op te zetten, hier of in hun land van herkomst of een ander land. Dat ze met andere woorden niet kunnen afgescheept worden met een boterham en een gemakkelijke illusie dat we ooit in België alles wel zullen kunnen regelen voor hen. In die zin is "opkomen voor open grenzen" een slogan. Het is niet alleen populistisch, maar ook illusiewekkend. Het verplicht de Europese staten en ons niet onze verhouding met het Zuiden en het Oosten, onze handelsverhoudingen, ons immigratiebeleid en onze internationale samenwerking te evalueren vanuit de vragen om bestaanszekerheid die de vluchtenden en immigranten ons - ook in de naam van diegenen die achtergebleven zijn - komen stellen. Dit vraagstuk komt niet tot een solidaire en humane oplossing door de herziening van onze verblijfswetgeving alleen.

- Is immigratie, in het kader van de Noord-Zuid-problematiek, wel tegen te houden? Is een andere oriëntatie in de huidige omstandigheden wel mogelijk?

Didier Vanderslycke: - Natuurlijk is Europa een vluchtheuvel voor heel velen. Maar er is toch een verschil tussen het hanteren van die bewegingen en het zomaar laten overkomen. Het "terugsturen" heeft echter slechts een zeer kleine invloed (gehad) op de immigratiebewegingen. Nu overheerst enkel de *angst* en weet

men niet hoe men ermee moet omgaan. Er is een verlamming van de geesten en een loutere beschermingsreflex gegroeid. Kijk maar naar de deportatie en de detentiecentra. Deze creëren louter een *illusie van beheersbaarheid*.

Europa slaagt er zelfs niet in om zijn grenzen militair te bewaken. De volgende stap, aan ontrading doen via de ambassades in de landen van herkomst zal evenmin slagen, het terugsturen aan de grenzen - via het Schengen-akkoord - biedt eveneens de nodige moeilijkheden. Men gaat al niet meer in op het dossier als men reeds in een ander land "gepasseerd" is. Men maakt het eigenlijk alsmäär "bindend" voor diegenen die komen... Zal de meest ultieme stap dan "schieten" zijn?

Het Europees parlement moet nu maar eens durven stellen: "als men binnen die stijl verder gaat, ontploft de boel". Want dit is een faliekant, niet effectief beleid.

Dat beleid heeft geen kans op slagen, het maakt steeds meer slachtoffers en versterkt het extreem-rechts denken bij de modale burger. Kortom, een operatie "grote kuis" is een demagogische voorstelling van zaken, een strop. Wat kan men de mensen nu nog gaan vertellen? Men heeft het dossier 20, ja 25 jaar laten aanmodderen.

We hebben hier niet te maken met een "illegalenprobleem" maar met de angst en de onwil om tijd, middelen en creativiteit vrij te maken om in overleg met de betrokkenen te werken aan een veelheid aan oplossingsalternatieven hier en in de streken en landen van herkomst. Het enige waar in Europa nog enig animo rond is, is het statuut van tijdelijke bescherming (*temporary protection*). Maar laat ons geen illusies creëren. Zoals de kaarten er nu voor liggen moet men niet verwachten dat dit enige oplossing zal brengen voor de mensen zonder wettig verblijf die nu al in ons land verblijven.

- *Betekent dit dat een tijdelijk statuut van bescherming, naast de Conventie, een oplossing voor bestaande problemen kan bieden?*

Didier Vanderslycke: - Toch wel. Het gaat vooral om slachtoffers van tijdelijke conflicten, zoals vluchtelingen uit Algerije, Joegoslavi... die geen veiligheid meer vinden, en waar men niet meer kan zeggen: individueel heeft deze mens een verhaal van vervolging; maar qua collectiviteit zitten bepaalde groepen in de problemen...

Men wil daarvoor dan een statuut creëren dat tijdelijk een oplossing biedt tot de situatie er opgeklaard is. Voorwaarde is dan wel dat men te maken heeft met een massale uitwijking uit een "rampgebied". Hoe dan ook wordt de creatie van dit statuut een belangrijke knik in het beleid. Er zal nog iets zijn naast de Conventie van Genève. Maar laat ons waakzaam blijven voor de inhoud voor de rechten die al dan niet verbonden zullen worden aan dit nieuwe statuut.

- *Dit tijdelijk statuut zou dan een eerste vorm van "verruiming" betekenen in verband met de positie van welbepaalde bevolkingsgroepen. Maar wordt het niet hoog tijd dat het globale "migratiebeleid" terug ter discussie gesteld wordt?*

Didier Vanderslycke: - Het Europees parlement heeft eigenlijk al voortdurend signalen gegeven... Wat men op Europees niveau, maar nog niet binnen de ministerraad, als aanvaard feit erkent is dat er een herziening van het immigratiebeleid moet komen die niet vertrekt vanuit een reflex van zelfbescherming.

Een nieuwe regeling inzake *arbeidsmigratie* is noodzakelijk.

We kunnen beter de deur weer op een officiële kier zetten dan nu te moeten toekijken op de groei van de informele arbeid met veelal schandelijke arbeidsvoorwaarden en -omstandigheden.

In Europees verband kunnen we daaromtrent onderling afspraken maken. In die zin is de organisatie van arbeidsmigratie een vorm van strijd tegen zwartwerk.

Tegen het feit dat ongeveer één vijfde van ons BNP daarvan afhankelijk is geworden. Maar laat het duidelijk zijn: dat ontslaat ons niet van onze verantwoordelijkheid onze internationale samenwerking te herzien en ook het probleem van de schuldenlast mee aan te pakken.

- *Hiermee zitten we allicht ook op het terrein van de regulariseringscampagne die binnenkort door het Steunpunt zal opgezet worden?*²

Didier Vanderslycke: - Inderdaad. De regulariseringscampagne moet hier ook een duidelijk onderdeel van worden.

Als we in '74 de grenzen gesloten hebben [de arbeidsimmigratiestop ging in '74 in België in - G.D.] was er ook al een campagne ter regularisering als afsluiting van een periode waar de

regering, de ondernemingen en de vakbonden "arbeiders uit de mediterrane landen" massaal naar hier gehaald had. Uiteindelijk is sinds '74 tot vandaag die losse immigratie blijven voortduren, maar in verschillende vormen: via gezinshereniging en via het aanvragen van het vluchtelingenstatuut.

Via de groep van "losse" immigratie zit ge met een groot debat rond arbeid en migratie. Een groot deel van de mensen zonder papieren kunnen we hoe dan ook beschouwen als arbeidsmigranten, die niet op uitnodiging zijn gekomen.

Daarom is het discours van de regulariseringscampagne nu moeilijker omdat men eigenlijk omdat we niet in dezelfde situatie kunnen zeggen: kijk, we ronden iets af...

Als de regulariseringscampagne (waarbij we stellen dat het om een regularisering gaat van mensen die hier meer dan vijf jaar - zij het zonder papieren - verblijven) kan op touw gezet worden dan kunnen evenwel arbeiders en hun gezinnen terug in het legale circuit geraken. De regularisering betekent dat, als men voor de rechten van de arbeiders opkomt, dat dit een positieve maatregel is. Tenminste als men een beetje internationaal blijft denken.

Een regulariseringscampagne moet anderzijds gekoppeld blijven aan andere elementen van het beleid. Het kan niet zijn dat dit dé structurele maatregel is die alles zal oplossen. Ze zal de illegaliteit niet oplossen. Die illusie mogen we niet wekken.

De grootste struikelsteen is echter dat men eindelijk de waarheid moet durven zeggen. Men moet ook in dialoog durven treden met de NGO-sector, met de betrokkenen zelf en met het wetenschappelijk onderzoek. Men heeft bovendien nog altijd de stap niet gezet om de inspanningen die wij hier doen - om op een positieve manier met vreemdelingen om te gaan - te zien in het perspectief van ontwikkeling, van samenwerking met de landen van herkomst.

- Hoe loopt het, in dat verband, met de contacten tussen de migranten/vluchtelingensector en de ontwikkelingssector?

Didier Vanderslycke: - De contacten tussen de minderhedensector en de ontwikkelingssamenwerking zijn zeer afstandelijk. Men denkt dat men met totaal andere realiteiten bezig is,

terwijl een benadering van die twee "werelden" haast vanzelfsprekend zou moeten zijn.

Men gebruikt de capaciteit van migranten en vluchtelingen niet in functie van de internationale samenwerking of ontwikkelingsprogramma's, daar waar precies deze mensen toch heel wat krijtlijnen zouden kunnen aangeven.

Staatssecretaris Moreels heeft dat wel reeds ingezien, maar aan de basis wordt de link nog onvoldoende gelegd.

Het lijkt me belangrijk om migranten(organisaties) te kunnen mobiliseren voor de ontwikkeling in hun landen van herkomst, en dat in samenwerking met provincie- en stadsbesturen, zoals via jumelages rond ondernemingen van migranten van migranten hier en die uit de streek van herkomst. En daarom hoeven die mensen naar daar niet terug te keren.

- Hebben jullie ondertussen nog voldoende contact met begeleiders van mensen zonder papieren?

Didier Vanderslycke: - Ik denk dat we er met de beperkte middelen nogal goed slagen in een rechtstreekse lijn open te houden met mensen en groepen uit verschillende provincies en steden. De publikaties, de telefoonlijnen en de regionale aanpak helpen daarbij. Het aantal oproepen voor advies, humanitaire hulp en vorming ter plaatse blijft zeer hoog, soms te hoog groeien.

Er moet ook gezegd worden dat het welzijnswerk in de Vlaamse Gemeenschap steeds meer open staat voor de doelgroep mensen zonder wettig verblijf. Daardoor kunnen we vermijden dat er een apart ondergronds circuit ontstaat rond mensen zonder papieren.

- Wat in de toekomst met de werking van het Steunpunt ten aanzien van de groeiende groep "minderjarige" vluchtelingen?

Didier Vanderslycke: - Ik vind het belangrijk dat er in het kader van de Vlaamse Gemeenschap een "aanspreekpunt" komt voor jonge, niet vergezeldde vreemdelingen-vluchtelingen. Zij hebben gewoon recht op asiel en op een geëigende "opvang".

Als organisatie kunnen wij hier moeilijk "actief" tussenbeide komen. Door het gebrek aan middelen en ook omdat deze groep niet enkel kinderen en jongeren zonder papieren omvat. Dit probleem moet aangepakt worden

vanuit een gemeenschappelijke actie van verschillende NGO's.

De problematiek moet een onderdeel worden van de bekommernis van de nieuwe kinderrechtcommissaris van de Vlaamse Gemeenschap. Die moet er de trekkende partij van worden. Daarnaast ligt hier ook een taak voor "Kind en Gezin" en de Comit es Bijzondere Jeugdzorg.

Anderzijds moet het "federale" voogdijbureau voor niet-begeleide minderjarigen zich actiever opstellen, vooral op het terrein van het juridische: waar staat dat kind nu?

- Wat blijven anderzijds nog prioriteiten bij de werking van het Steunpunt? Waar geloof je verder nog in, wat lijkt u haalbaar?

Didier Vanderslycke: - Allereerst willen we de "handleiding" voor begeleiders bijwerken en herschrijven. De campagne voor regulisering willen we tegen de volgende verkiezingen operationeel maken, en zorg dragen voor de verdere uitwerking van de gezondheidszorg. En verder, maar misschien is het een droom: met collega's uit franstalig België en uit Europa willen we een Europees secretariaat voor mensen zonder papieren helpen uitbouwen. Daarnaast willen we met de NGO-sector samen concrete projecten uitwerken en de band met hen aanhalen.

- Jullie zijn nu vijf en een half jaar bezig met de werking van het Steunpunt. Waar blijft u uw inspiratie halen en welke boodschap hebt u voor ons?

Didier Vanderslycke: - Om een beeld te gebruiken: eigenlijk komt het neer op het klaarmaken van de oevers om de brug te bouwen tussen de noden van de landen van herkomst en de mogelijkheden van hier.

De samenwerking tussen alloctonen en autoctonen moet sterker worden, de zelforganisaties moeten kunnen groeien. Veel moet verder worden uitgediscussieerd vanuit een wisselwerking met etnisch culturele minderheden. Dit is de enige troefkaart voor hier en ginder.

De basis van mijn inspiratie ligt verdeeld over enerzijds het feit dat mensen die in hoge nood verkeren erin slagen, tegen wil en dank, de juiste vragen te stellen aan de economische en politieke beleidsmensen en -systemen, dat zij hun creativiteit inzetten om bestaanszekerheid te verwerven.

Anderzijds ligt die inspiratie in een woord van de bijbel: "het Woord is Vlees geworden". Dat is een zeer hard, concreet maar ook verlokkelijk en erotisch woord. Het komt er op aan om van "hun woord" te laten klinken en wegen te vinden om ze om te zetten in tastbare mensenrechten, genietbare levenskansen.

Een derde element dat me inspireert is de symboliek van de "zee", eb en vloed: al wat er te doen staat blijft afhankelijk blijft van de (on)mogelijkheden van mensen en structuren. Soms is dit "vloed": bv. een goed beleid met levenskrachtige activiteiten en realisaties. Vaak is het echter ook eb: dan wordt er héél wat weggeveegd...

Tot slot

Alleszins een boeiend en leerrijk gesprek met de man die terecht de "prijs van de democratie" waard is en heel wat krijtlijnen aangeeft om tot een humaner beleid aangaande vluchtenden en bijgevolg "de nieuwe migranten" te komen. Blijft natuurlijk de vraag of het federale beleid - met als inzet de komende verkiezingen - aandacht zal willen besteden aan de nochtans indrukwekkende aanbevelingen in verband met de *vermenselijking* van het asielbeleid. En of, met andere woorden, de vele vooroordelen over migratie - thans steeds meer aangaande "mensen zonder papieren" - in het algemeen kunnen weggewerkt worden.

Een afwachtende houding met betrekking tot immigratievraagstukken kan inderdaad maatschappelijk en politiek riskant zijn³. Angst en agressie, die slechts met een beroep op de nationale veiligheid en door dreigende houdingen worden getemperd, vormen de prijs voor het telkens verdringen van de opgestapelde sociale problemen.

Deze angst en agressie zijn uiteindelijk het resultaat van de defensieve weigering om in te zien dat de politiek voor blijkbaar onafzienbare maatschappelijke problemen staat. Hiervoor draagt het beleid dan blijkbaar enkel surrogaatoplossingen aan die dan ook nog vaak ondoordacht zijn.

In plaats daarvan zou een actieve migratie-, integratie- en minderhedenpolitiek op basis van duidelijke concepten de beste bijdrage zijn aan het verdwijnen van xenofobie in Vlaanderen. Problemen kan men nu eenmaal niet verbieden en sociaal beleid kan niet door nationale veiligheidspolitiek vervangen worden.

Het wordt met andere woorden hoog tijd dat er een einde komt aan het verstopperij spelen. In plaats van horrorvisioenen en veiligheidspolitieke bezweringsformules hebben we eindelijk

behoefte aan een positieve, pragmatische benadering van migratie- en minderheidsvraagstukken. Meer dan ooit gaat het hierbij ook om "mensen zonder papieren".

Noten

- 1 Op basis van een voorstel tot oplossing werd door het OCIV in Brussel o.m. een discussienamiddag belegd, op 5 juni 1998, om werk te maken van dit bijkomend "beschermingsstatuut". Het is nu wachten op het beleid.
- 2 Hiervoor verwijzen we naar de brochure: "Naar een regulariseringscampagne voor mensen zonder wettig

verblijf". Verkrijgbaar bij het "Steunpunt Mensen zonder papieren". Brussel, PB 11, 1000 Brussel 24.

- 3 Zie hieromtrent ook de recente aanbevelingen in het Nederlandse studiewerk "Het paradijs is aan de overzijde. Internationale migratie en grenzen", uitgegeven bij Jan van Arkel, Utrecht, 1998. De bijdragen in deze studie zijn een bewerkte versie van een serie colleges over "migratie en vluchtelingen" aan de Leidse universiteit.